

16 Μαρτίου 1964: Ο εκπατρισμός των Ελλήνων τής Πόλης

με την απέλαση και εκδίωξή τους από το κράτος της Τουρκίας

ΜΕΡΟΣ Β'

Ο Πρωθυπουργός της Τουρκίας Ισμέτ Ίνονου στις 16/3/1964 ανακοίνωσε την μονομερή καταγγελία της Ελληνοτουρκικής Σύμβασης του 1930 Εμπορίου, Εγκατάστασης και Διακίνησης με δημοσίευση της απόφασης στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Με την καταγγελία της Σύμβασης η Εφορία της Πόλης έθεσε υπό επιτήρηση τους Έλληνες υπηκόους και την φορολογική εκποίηση των επιχειρήσεών τους. Οι απελάσεις ξεκίνησαν με ανακοινώσεις στον τύπο καταλόγων ονομάτων με βαθμιαία αυξανόμενο αριθμό των θυμάτων και περί δήθεν επιζήμιων ενεργειών που είχαν διαπράξει. Η διαδικασία των απελάσεων άρχισε με επίσκεψη τις βράδυνες ώρες στις οικίες των θυμάτων από αστυνομικούς με πολιτική περιβολή που προσκαλούσαν τους προς απέλαση στην 4η Διεύθυνση της Αστυνομίας όπου υποχρεωνόταν να υπογράψουν κάτω από απειλές έγγραφο, που δεν επιτρεπόταν να διαβάσουν, με το οποίο «ομολογούσαν» ότι είχαν διαπράξει κατασκοπία κατά της Τουρκίας. Τους δινόταν η εντολή να εγκαταλείψουν την χώρα μέσα σε μερικές μέρες με τον περιορισμό να έχουν μαζί τους 20 κιλά σε προσωπικά και 20 δολάρια συνάλλαγμα. Με την διαδικασία αυτή απελάθηκαν 1072 Έλληνες της Πόλης. Οι ανακοινώσεις καταλόγων συνεχίστηκαν μέχρι την 16/9/1964 και μετά από την ημερομηνία αυτή πλέον εξαναγκάστηκαν σε εκπατρισμό οι υπόλοιποι Έλληνες υπήκοοι όταν έλγε η άδεια παραμονής τους. Εξαιρέθηκαν της απέλασης οι ανήκοντες στην Ρωμαιοκαθολική και Προτεσταντική Εκκλησία πράγμα που δείχνει την στοχοποίηση κυρίως της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας. Την ίδια περίοδο όμως απελάθηκαν και 300 Εβραίοι με Ελληνική υπηκοότητα.

Το Πρόγραμμα

της 6-7 Σεπτεμβρίου 1955

Τα τελευταία χρόνια, χάρη στην αρχειακή έρευνα που κατά πλειοψηφία προήλθε από ερευνητές μέσα από την Τουρκία, αποδείχθηκε ότι η επιχείρηση μαζικού Πογκρόμ της 6-7/9/1955 με σκοπό την καταστροφή του Ελληνισμού της Πόλης, καταστρώθηκε και εκτελέστηκε από την Υπηρεσία Ανορθόδοξου Πολέμου του Γενικού Επιτελείου της Τουρκίας. Οι οργανωμένοι σε τάγματα εφόδου 40-50 ατόμων περίπου 100.000 επιδρομείς κατέστρεψαν σε τρία κύματα (σπάσιμο θυρών, λεηλασία και πυρπόληση)

Μάιος 1941- Δεκέμβριος 1942 Η Επιστράτευση των 20 Ηλικίων των 40.000 μη-Μουσουλμάνων Ανδρών στα Τάγματα Εργασίας

στην ευρύτερη περιοχή Κωνσταντινούπολης 65 Ορθόδοξες εκκλησίες, σχολεία, ιδρύματα, χιλιάδες οικίες και επιχειρήσεις Ελλήνων που είχαν προσημειωθεί ενώ δέχθηκαν σε αρκετές περιπτώσεις επιθέσεις και τα αντίστοιχα ιδρύματα της Αρμενικής και της Εβραϊκής Κοινότητας. Σε Έκθεση της Εθνοσυνέλευσης της Τουρκίας τον Νοέμβριο του 2012 για τα Στρατιωτικά Πραξικοπήματα τα γεγονότα της 6-7/9/1955 αναφέρονται ως ο πρώτος κρίκος των κινήσεων εκτροπής στην Τουρκία από τον στρατό μετά από 1945. Αν και οι υλικές ζημιές υπήρξαν ανυπολόγιστου ύψους το ηθικό πλήγμα κατά της Ελληνικής Κοινότητας υπήρξε τεράστιο με το δεδομένο ότι η Ελληνική Πολιτεία και η Δύση έμεινε απλώς θεατής στο γεγονός αυτό που έχει τεράστιες ομοιότητες με την Νύκτα των Κρυστάλλων στην Ναζιστική Γερμανία στις 8-10/11/1938 κατά των Εβραϊκών Κοινοτήτων. Παρόλα αυτά το γεγονός των Σεπτεμβριανών είχε σχετικά μικρή επιρροή στην φυγή των Ελλήνων της Πόλης και μόνο ένα ποσοστό 10% αυτοεξορίστηκε.

Η Κατάσχεση του Σχεδίου

Εκπομπής με τις Απελάσεις

Πρόσφατα με την δημοσίευση των πρακτικών της δίκης των Σεπτεμβριανών στην νήσο Πλάτης, που έγινε μετά από το πραξικόπημα της 27/5/1960, αποκαλύφθηκε ότι το σχέδιο της απέλασης των Εταμπλί Ελλήνων υπηκόων είχε σχεδιαστεί τουλάχιστο από το έτος 1957. Στη μόνη μυστική συνεδρία που έγινε κατά την διάρκεια των δικών ο μάρτυρας στρατηγός Ρεφίκ Τούλγκα κατέθεσε τα εξής: «...πριν αναχωρήσω για την Νάπολι σε υπηρεσία του ΝΑΤΟ, όταν πήγα να αποχαιρετήσω τον Πρόεδρο

Τζελάλ Μπαγιάρ μου είπε πάνε και πες στους Αμερικανούς ότι είμαστε αποφασισμένοι να πάρουμε σκληρά μέτρα κατά των Ρωμιών της Πόλης και περισσότερο για τους 30.000 Έλληνες υπηκόους που διαθέτουν περιουσίες και το Πατριαρχείο. Θα τους πετάξουμε έξω από την χώρα και θα λάβουμε σκληρά μέτρα εναντίον τους...».

Το ίδιο έτος που έχει ξεκινήσει η προετοιμασία των απελάσεων συμβαίνει τον Νοέμβριο η έφοδος της αστυνομίας κατά την διάρκεια της συνεδρίασης του Δ.Σ. της Ελληνικής Ένωσης Κωνσταντινουπόλεως και συλλαμβάνονται τα μέλη, οδηγούνται σε κρατητήριο και απελευνούνται σε μερικές μέρες. Μεταξύ τους είναι και ο Δ. Καλούμενος που είχε φωτογραφίσει τις καταστροφές των Σεπτεμβριανών.

Οι δίκες της ν. Πλάτης 1960-61

Κατά την διάρκεια του μήνα Ιανουαρίου 1964 σε αρκετές Ελληνικές οικίες ταχυδρομήθηκαν ανώνυμες επιστολές που περιείχαν προβοκατόρικη προκήρυξη. Το περιεχόμενο της αφορούσε τις εξελίξεις στην Κύπρο. Κατόπιν έντονων διαμαρτυριών της Ελληνικής Πρεσβείας προς την Τουρκική Κυβέρνηση σταμάτησε η αποστολή των επιστολών. Το συντακτικό του κειμένου απέχει πολύ από τον Κωνσταντινουπολίτικο τρόπο γραφής. Ο σκοπός πρόκλησης προβοκατορίας είναι προφανής.

Τα μέτρα προετοιμασίας των Απελάσεων

Η Εφορία της Πόλης απαγόρευσε από την αρχή του έτους 1963 στους Έλληνες υπηκόους την εξόφληση των οφειλών τους με δόσεις και ζήτησε την προκαταβολή των φόρων του

έτους 1964. Επιπλέον η διαδικασία χορήγησης της άδειας παραμονής, που ίσχυε από το 1930, με έκδοση ειδικού δελτίου αντικαταστάθηκε με την υποχρέωση έκδοσης Ελληνικού διαβατηρίου το 1962 και την χορήγηση άδειας παραμονής όπως για τους υπόλοιπους αλλοδαπούς. Τα δύο αυτά στοιχεία δείχνουν ότι παρά το καλό κλίμα που ίσχυε μετά από τις συνθήκες Ζυρίχης-Λονδίνου μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας γινόταν η προετοιμασία των απελάσεων.

Οι σοβαρές ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ των μελών των δύο Κοινοτήτων - Ελλήνων και Τούρκων- στην Κύπρο, που άρχισαν τα Χριστούγεννα του 1963, είχαν άμεση επίδραση στην ατμόσφαιρα στην Κωνσταντινούπολη. Αν και τα γεγονότα αυτά στην Κύπρο δεν είχαν καμιά σχέση με την Ελληνορθόδοξη Κοινότητα, αμέσως στοχοποιήθηκαν τα Ιδρύματα της, όπως το Οικουμενικό Πατριαρχείο - σχολεία - ευαγή ιδρύματα, πράγμα που δείχνει την ύπαρξη πολιτικού σχεδίου κατά της Μειονότητας.

Παράλληλα ο νόμος με αρ. 2007 περί επαγγελματιών που ίσχυε από το 1932 και απαγόρευε την εξάσκηση 20 επαγγελματιών από ξένους υπηκόους, με εξαίρεση τους ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων, άρχισε να εφαρμόζεται με αυστηρότητα και αμέσως μετά από το πραξικόπημα της 27/5/1960 στάλθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών της Τουρκίας η εντολή με αρ. 41127/6837-112331 για την χωρίς εξαιρέσεις εφαρμογή του Νόμου αυτού. Στις 7 Νοεμβρίου 1962 με την απόφαση 28-4869 του Πρωθυπουργού Ισμέτ Ίνονου ιδρύεται η Ειδική Επιτροπή Μειονοτήτων (AZINLIK TALI KOMISYONU) της οποίας η σύνθεση αποτελούταν μόνο από στελέχη μυστικών υπηρεσιών, ενόπλων δυνάμεων και ασφάλειας και είχε εξουσίες ανώτερες από όλες τις εκτελεστικές, νομοθετικές και δικαστικές αρχές. Η επιτροπή αυτή λειτουργούσε μέχρι το έτος 2004 και αποτέλεσε το επιτελικό όργανο για την σχεδίαση και εφαρμογή των αντιμειονοτικών μέτρων. Στις 5 Ιανουαρίου 2004 η σύνθεση της Επιτροπής τροποποιήθηκε για να έχει πολιτική σύνθεση. Είναι γνωστό ότι ενώ η σύλληψη της ιδέας Απελάσεων είχε γίνει πριν από το 1960, η Επιτροπή αυτή οργάνωσε και εφάρμοσε την επιχείρηση των Απελάσεων και παράλληλα των σκληρών αντιμειονοτικών μέτρων.